

לעשות רצונך אלוקי חפצתי

בטחון שבועי

אור חדש על מתיקות דרך "ויגבה לכו בדרכי השם" במשנת נובהרדוק מהגה"צ רבי יהודה מאנרל שליט"א מעיה"ת לייקווד יצ"ו

פרשת קרח תשפ"ו

שאלות ותשובות עם הרב שליט"א

שליט"א

שאלה א: אני אברך, וכבר 4 חודשים אני עובד חזק על בטחון כדי לקבל "שטעלע" עד ר"ח סיון. למעשה [יש כבר הצעות] אבל השטעלע עוד לא הגיע, וזה מבלבל אותי, כיון שעבדתי על בטחון כ"כ חזק.

תשובה: יש נקודה חשובה שאתה חייב לדעת. לכל אחד יש תפקיד אחר בחייו, יש מי שתפקידו לעבוד על בטחון, ולקבל כפי הטוב לו. אבל יש מי שתפקידו דוקא לא לקבל מה שרוצה, אלא לחיות נגד טבעו, וללמוד לקבל רצון השי"ת באהבה (ועי' בחוה"ל בהקדמה לשער הבטחון ב'תועלת' האחרונה). יתכן שבגלגול הקודם כבר הצלחת בנסיון הבטיחון, ועכשיו הקב"ה לפעמים יכול למנוע ממך להגיע לבטחון מושלם, כדי שתצטרך לעמוד בנסיון חדש - לקבל מצבך. לפעמים יש בזה קושי מצד המדות וצריך לעבוד על ענוה, ולהכנע לרצון השי"ת. ודרך אגב, עצם זה שאתה מקבל את מצבך באהבה, יכול להביא את הישועה, וכמו שכתוב 'וענוים ירשו ארץ'. ובכל זאת אל תפסיק לעבוד על בטחון, אבל בלי לחץ, בינתיים תקבל מצבך באהבה, כי זהו כרגע תפקידך! זכור יש בעלי ייסורים שבזכות קבלת ייסוריהם אינם רואים פני גיהנום! (עירובין מא:).

ויש עוד נקודה. אתה צריך לבדוק מה כ"כ מעיק עליך כל עוד שאין לך 'שטעלע'. לפי עמים זה הכבוד שדוחף את האדם, וזה לא תמיד מעלה. כדאי לך לשנן לעצמך 'הכבוד הבל הבלים' ועוד מאמרי חז"ל כדי להרגע מהכאב והאכזבה!

הוספה מדברי הרב שליט"א במקום אחר: יש עוד יסוד גדול מאוד, והוא שגם לפי המהלך

המשך >>>

הקנאה והנגיעות מול השמחה וטהרת הלב

מנגיעות. וזהו שאמר משה: לא חמור אחד מהם נשאתי.

ומצאנו שנקדימון בן גוריון (תענית י"ט:), ויונתן בן עוזיאל (מגילה ג' ע"א), ורבן גמליאל (ב"מ נט:), כולם זכו לנסים וישועות גדולות על שאמרו - לא לכבודי ולכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך. גם שמשון הגבור זכה להרוג אלפי פלשתים כשהזכיר זכות זה "לא אמרתי לאחד מהם העבר לי מקל זה ממקום למקום" (רש"י שופטים ט"ז כ"ח).

קרח - סכנת הנגיעה

בודאי שקרח היה אדם מרומם - הרי היה מנושאי הארון - והיה בטוח שעושה חסד גדול עם כלל ישראל. הוא טען - כל העדה כולם קדושים ובתוכם ד', ומדוע תתנשאו. אבל כיון שהיה "נוטל" והיה לו נגיעה, הוא לא הבין שיש כאן חיפוש כבוד וקנאה בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, ולא כוונה טהורה. גם לוי נכשל במצוה להגן על דינה - בשכם, ולהגן על מלכות יהודה - אצל יוסף. וכן ראובן כשבא להגן על כבוד אמו.

לפי"ז יבואר למה הפסוק, אע"פ שאינו מזכיר את ייחוסו של קרח ליעקב, אבל לוי נזכר. וכן ראובן נזכר אצל דתן ואבירם. ואפשר משום שגם ראובן ולוי היה בהם איזה ענין דק של מחלוקת שהיה אולי שורש פורה ראש ולענה לבני בניהם להכשל. כמה צריך לברוח ממעשה שאינו נקי ולבדוק אם אין איזה נגיעה בעמקי הנפש.

אדם שבוטח בהשם, בורח מ"מצוות" שאינן ברורות ונקיות, כי הוא סומך על השם שיעזור שהמצוה תתקיים בצורה אחרת, יותר נקייה ואמיתית. הוא עושה כל מעשיו במנוחה, כי

ויקה קרח. ובפסוק אינו מבואר מה לקח. ואפשר שמרומז בזה שהוא היה "נוטל" במקום "נותן". (עי' מכתב מאליהו ח"א) והיינו שהוא היה כסדר בצד הלקיחה. לעומתו משה רבינו אמר - לא חמור אחד מהם נשאתי. משה רבינו היה חי בשביל לתת לאחרים, ולכן אף כשנסע להוציא את ישראל ממצרים, לא לקח מהם. וכדפרש"י. והנה קרח היה עשיר גדול (ועי' פסחים קי"ט הפלגת עשירות). והרבה פעמים עשירות מביאה לידי מדת הנטילה, כיון שזה מגביר גאותו ותאותו לכבוד. ועי' רש"י (פסחים שם) "שע"י רוב ממונו נתגאה, ונטרד מן העולם" ע"כ. (ועי' במסגרת כאן) וע"ז נאמר עושר שמור לבעליו לרעתו. (גמ' שם).

וז"ל הספר מדרגת האדם האדם חושש למסור א"ע אל התורה, שתנחהו בכל אשר ילך, משום שרואה הוא, שהוא רק נותן ונותן, מוותר על ממונו וגופו, וכלום אינו מקבל מן התורה. אבל התורה כבר גילתה שהדבר להיפך: שהמקבל הוא הנותן, והנותן הוא המקבל וכו'. כל הבורח מן הגדולה, הגדולה מחזרת אחריו כו', שומר מצוה לא ידע דבר רע. עפ"י שכל התורה, אם ישמור התורה, מלבד שלא יפסיד, עוד ירויח. ושכל הדמויני של האדם מפחד תמיד פן יפסיד! (מאמר בתקופות העולם פ"ו ד"ה האדם חושש).

מנהיג - נקי מנגיעות

והנה קרח טען כל העדה קדושים, ומדוע צריך מנהיג. אבל באמת היסוד הראשון להיות מנהיג לאחרים ולכלל ישראל, הוא אדם שנקי מנגיעות - וזה שייך דוקא באדם שהוא כולו נותן, הוא באמת משוחרר

הוא מרגיש את השי"ת אתו בכל פעולה ויש לו יישוב הדעת לעשות הכל במחשבה וזהירות.

קרח – כונתו הטובה – ותיקונו ע"י שמואל הנביא

אנו רואים שלקרח היה רוח הקדש, ומוכא בספרים שהוא עתיד להיות כהן גדול לעתיד לבא. בודאי תביעותיו נגד משה לא היו דברים קטנים. קרח הלביש את אנשיו בטלית שכולה תכלת – כמו כה"ג שלובש מעיל שכולו תכלת. תכלת מזכיר לנו כסא הכבוד, והכה"ג לובש בגד שלם של תכלת כי הוא כולו עם השי"ת, וכן קרח חשב שהוא ואנשיו לגמרי עם השי"ת. ולכן אמר כל העדה קדושים ומדוע תתנשאו – הוא לא הבין למה צריך מנהיג בין עם ישראל ובין הקב"ה. והנה תיקונו של קרח, מבואר באר"ל (שער הגלגולים הקדמה ל"ו) ששמואל שיצא ממנו היה גלגול שלו, ותקן אותו. ויש הרבה נקודות של דמיון ביניהם. קרח כאב לו שצריך מנהיג – 'מדוע תתנשאו'! ושמואל כאב לו כשעם ישראל בקשו מלך – 'וד' אלקיכם מלכם'! (שמואל א' י"ב ב). [שמואל הנהיג בלי השתדלות טבעית, בשמואל א' פרק ז' הציל את ישראל מיד פלשתים ע"י תפילה, והם רצו מלך שינהיגם ע"י השתדלות וכו']. שמואל היה לו את הקרבת ד' שקרח רצה, אך שמואל תיקן שזה היה בלי נגיעות. קרח גם טען ומדוע תתנשאו, ובאמת מצאנו ששמואל, אע"פ שהיה המנהיג. אבל הוא לא הנהיג כמלך, ולא התנשא על כלל ישראל, אלא במקום שעם ישראל יבואו אליו למשפט, היה הוא מסתובב בכל ארץ ישראל כמבואר בשמואל סוף פ"ו. הוא נתן חשיבות לעם ישראל כמו שזקינו קרח רצה.

יש עוד שתי נקודות שיתכן ששייכים לזה. א. כששמואל היה קטן, הורה הלכה בפני רבו, עלי הכהן. קצת בדומה לקרח שהלך נגד משה. וגם ההלכה שפסק היה ששחיטה כשירה בזר – קצת מזכיר – כל

של ספר העקרים, הגר"א, בעל הלשם והסבא מנובהרדוק, שיש בטחון לקבל מה שאתה צריך, אבל אי אפשר לברוח מעיקר הבטחון, שהוא יסוד גם לבטחון הזה. עיקר הבטחון, כבר לימדנו רבנו החובות הלכות בפרק א' בשער הבטחון, שהוא "מנוחת נפש הבוטח". זה מחייב אותנו, שגם לו יצויר שלא נקבל את מבוקשנו, אף על פי כן נישאר במנוחה! ואם כן מי שעובד על בטחון, אבל הוא לחוץ אם אינו רואה תוצאות מבטחונו, זה הרי סימן שכל בטחונו אינו אמיתי!

העדה קדושים. שמואל עבר נסיונות ומצבים דומים לשל קרח, והיה עליו לתקנם. כששואל המלך הביא בעלת האוב והעלה את שמואל, שמואל פחד שקוראים אותו לדין. והלך להביא את משה רבינו להעיד עליו (חגיגה ד:). ויל"פ שפחד שאולי גם הוא נכשל במשהו נגד משה. ורואים מזה שכל חייו היה בתפקיד וזהירות, לא ליפול במכשולים של זקיניו. ובאמת שמואל זכה לתקן והיה זך מנגיעות, ובסוף הנהגתו אף הוא אמר כמשה רבינו – וחמור מי לקחתי (שמואל א' י"ב ג). וזה יבואר ע"פ משנ"ת שזה היה הזכות שלו בהנהגת ישראל שלא היה "נוטל" כלל ולא היה לו נגיעות!! (ועי' ברכות י' ע"ב – הרוצה ליהנות יהנה כאלישע והרוצה שלא ליהנות אל יהנה כשמואל וכו' ויתכן שכ"ז היה לתקן פגם קרח זקיניו). ועי"ז בא על תיקונו.

כל אחד יש לו בתוכו הרבה "קרח" ובלבו פנימה רוצה עוד ועוד, אף אם זה ב"רוחניות". ובלי ללמוד הרבה מוסר של בטחון על שמח בחלקו, הוא ימשיך עם הקוועטשן כל חייו ח"ו. אין גם תועלת לומר את כל הנ"ל כווארט על הפרשה, אם אין לך כוונה לשבת לפחות 10 דקות ולהודות להשם על כל מעלותיך, ולהתרגל לא לחשוב על מעלותיהם של אחרים כדי שלא תילכד ח"ו ברשת הקנאה!

אנשים חשובים – בסכנה יותר!

שם! הם היו האנשים שכולם דברו עליהם תמיד! וראה מה קרה איתם בסוף! הם נשרפו חיים רח"ל! גם בפ' בהעלותך מצאנו 'ותצא אש ותאכל בקצה המחנה', ופרש"י 'בקצינים שבמחנה'. במגילת רות, אלימלך ובניו נקראו 'אפרתים', וגם הם היה להם סוף מר. לא תמיד כדאי להיות 'חשוב' בעיני העולם, לפעמים החשיבות הזאת יכולה לגרום לסכנה גבוהה. המשנה אומרת (אבות א' י"ג): הוא (הלל) היה אומר נגיד שמא אבד שמיה, ופי' הרע"ב: מי שנמשך שמו למרחוק מתוך שררה ורבנות, מהרה יאבד שמו, שהרבנות מקברת את בעליה, עכ"ל. אל תקנא בכל ה"שטעלעס" למיניהם בפרט יש לך לשמוח שאין לך את החשיבות הזאת שיכול להיות ח"ו כרטיס כניסה – לכותל המזרח! בגיהנום! הרי בגמ' בבא בתרא (:) מפורש 'כל המתייהר נופל בגיהנום!'. החובות הלכות כתב שמי שיש לו עבירות הוא יותר טוב ממי שיש לו גאווה! (תמיד צריך לשוב בתשובה על עבירות, שבידינו לחזור בהם בתשובה).

העשיר הקבצן (השנורר)

חז"ל אמרו איזהו עשיר השמח בחלקו. והביאור שרק זה הוא עשיר. כי העשיר בממון, נצרך יותר ויותר לכבוד מאנשים כדי שיוכל ליהנות מממונו. בחייו של העשיר שאלה מס' אחד הוא תמיד "מי בראש?". והוא נהפך למקבץ הנדבות הגדול ביותר – כל היום מחפש נדבות של כבוד!!

אבל העשיר האמיתי – השמח בחלקו, אינו משועבד לשום דבר ואינו נצרך לשום אדם, הוא מרוצה מעצמו וממצבו, ורק הוא – אינו מקבץ נדבות, ועשיר באמת!

בטחון ועניין הביטול

הרמ"א שם: ואל יתבייש מפני המלעיגים עליו בעבודת השם, וזה כולל גם, לא להתפעל מאנשים. ברגע שאתה מתפעל, אתה כבר בבית הסוהר, ואיך יכול להשתחרר ממנו!

לחשוב על הצדדים הטובים שיש במצבך

גם ייתכן שאם אתה ניסית כל כך לגמור את כל הש"ס ולא הצלחת, שאתה במצב יותר טוב ממי שאכן זכה לגמור, משום שבשמים תובעים הרבה הכרת הטוב ממי שקיבל טובה גדולה כזאת לגמור את הש"ס! אני לא מתכוון שזה לא כדאי לגמור את הש"ס, וגם לא שלא חייבים להתאמץ בשביל זה, אלא שמי שניסה לגמור ולא הצליח צריך לחשוב על הצדדים הטובים והיפים שיש לו בחייו.

שני הדברים האלה מפורשים בחוה"ל; (א) שמי קיבל יותר טובות מהש"ת, בין ברוחניות ובין בגשמיות חייב יותר מאחרים בעבודת השם, (עי' שער עבודת הא-לקים פקר ה' ומעלה, ועוד). (ב) בחוה"ל (פ"ד ד"ה אבל פירוש החלק השלישי) מבואר שכל אדם חייב לראות את מצבו כהטוב ביותר, כגון מי שאינו נשוי, צריך לראות את המעלות שיש במצבו, עי"ש. מי שרוצה להתעלות באמת, הדבר הראשון שהוא צריך להשקיע בו הוא באמונה ובטחון - ולהאמין שמה שהש"ת נתן לו, הוא הטוב ביותר שיכול להיות בעולם!!!

בסוף - העניין (לא בעל ה'בטחון עצמי' המוגזם) מצליח

אנחנו חייבים להתרגל לדעת ולכבד את הערכים האמיתיים. מי הוא החשוב באמת? לא מי שמגיע לתוצאות, אלא מי שמתאמץ. זה כלול במה שהגמ' בב"ב מספרת על רב יוסף בן רב יהושע, שכשחלה ונתעלף, ראה את העולם העליון ואמר: "עולם הפוך ראיתי - עליונים למעלה ותחתונים למטה", ואביו ענה לו "עולם ברור ראיתי!" כל הסובלים בעוה"ז יש להם חשיבות מיוחדת, ובפרט אם מקבלים את ייסוריהם באמונה. וידוע שהחפץ חיים זצ"ל פעם המליץ על כלה ענייה לאיזה בחור, וכשהבחור לא רצה, הח"ח אמר לו: "הרי אביה יש לו זכויות בזה שיש לו ייסורים! ועונים יירשו ארץ!" רק תאמין שגם בלי כל הבטחון עצמי תוכל להצליח בסיעתא דשמיא! ואדרבה, הנסיונות שיש לנו, נסיון מלשון 'נס', רק מגדלים אותנו ומרימים אותנו לגובה של קירבת השם מופלאה!

כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו

אנחנו צריכים ללמוד מזה לא להתפעל מ'אנשים חשובים'; הרבה פעמים הרושם של חשיבות שיש לנו על אנשים אינו אלא יצר הרע אחד גדול! הוא רוצה שנעריך אנשים עם כל מיני חשיבויות למיניהם. לפעמים זה יכול להיות חשיבות גשמית; אם בכסף, אם בנכבדות ומעמד בקהילה, אם בזה שיש לו בטחון עצמי חזק או שהוא ממשפחה חשובה, או אפילו אם זה חשיבות רוחנית [בוודאי שנצטוו לכבד תלמידי חכמים ולבטל דעתנו מפני דעתם, אבל לא לאבד את עצמינו כשאנחנו על ידם]; הרי המרגלים ואנשי קרח היו חשובים מאוד גם ברוחניות, ואף על פי כן ראה מה עלתה בהם.

ראה איך התורה הק' מאריכה בייחוסו של קרח שלושה דורות למעלה. משמע מזה שהיה לו כוחות מיוחדים מאוד. רש"י כבר מביא שהוא זכה שיצא ממנו שמואל שהיה שקול כנגד משה ואהרן, ומבואר שהיה לו גם רוח הקודש, ידוע מהאר"י ז"ל שלעתיד לבא הוא יהיה כהן גדול! אם בכל זאת הוא נכשל, זה מראה לנו שיחד עם גדולתו, היה לו יצר הרע גדול מאוד, וכמו שחז"ל אומרים לנו תמיד "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו".

לייחס חשיבות לנברא זה עבודה זרה!

כתב החוה"ל (בפתיחה לשער הבטחון) שאין אפשרות אלא או לבטוח בהש"ת, או לבטוח בזולתו. ומי שבטוח בזולתו, ד' מניח אותו ביד מי שבטח עליו, ומביא עי"ז את הפסוק 'וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב [העגל], עי"ש. אסור לנו לייחס שום ערך לשום דבר חוץ מהש"ת בעצמו. אתה צריך לזכור שאתה בן יחיד

וחשוב מאוד לפני הש"ת, והוא מאוד אוהב ומעריך אותך, ומייקר את כל מאמצייך בעבודת השם. אתה חשוב לא פחות מהגביר, ומסתמא הרבה יותר, וכן ביחס לכל הרשימה הנ"ל. תזכור שייתכן מאוד שאותו אחד שאתה כל כך מקנא בו על מעמדו, הוא נמצא בכל מיני מצבים לא פשוטים.

אנחנו צריכים לראות את כל ה'חשובים' למיניהם, ממש כמו הפסלים של תרח. אברהם אבינו לקח פטיש ושבר את כל הפסלים, כן אנחנו צריכים שיהיה 'פטיש' מוכן לנו בראשנו, שנוכל לשבור בו את העבודה זרה הזאת של חשיבות! ובמקום לבטל את עצמנו בפניהם, נקיים בהם ביטול חמץ - 'ליבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא'! כי באמת הכל כלום, אחד גדול חוץ מהבורא ית' בעצמו! בנובהרדוק עבדו על 'אמיצות', דהיינו לקיים את מה שהטור מביא בסימן א', הוי עז כנמר, וכמו שכ'

בטחון בדרך נובהרדוק

שני יסודות מהרב יענק'לה גלינסקי זצ"ל

א) הברור בנובהרדוק

יהודי יקר הגיע לרבי יענק'לה ובכה לפניו על מר גורלו עם בנו שזה כבר כמה שנים שמשדלים בשבילו בשידוכים ללא הועיל, באומרו: הוא כנראה יישאר רווק כל ימיו. הרב הוכיח אותו והסביר לו שהצער שיש לו היא בלי בסיס. נוסף על כך הוא שאל אותו אם זהו בנו יחידו? כשהוא ענה שיש לו ב"ה נחת מעוד כמה ילדים הוא נשאל: "א"כ איך אינך רוקד כל היום על הנחת שיש לך משאר ילדיך???"

ואז הרב הרחיב בענין זה, שיש לאנשים נטייה טבעית ליהנות מלהתלונן! הם מרגישים חשיבות כשיש להם על מה להתאונן. 'רחמנות עצמית' זוהי יצר הרע!! זוהי גם מידה רעה, והרי 'עיקר חיות האדם שבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים (כדברי הגר"א במשלי ד' י"ג). היהדות החרדית סובלת הרבה מאותם יהודים שרח"ל שונאים את עצמם - היהודים, ואוהבים תמיד להצר את רגלינו. זה הכל אותה מידה; להיות שלילי ולהשחית את עצמנו רח"ל. קצת דומה לערבים שלא איכפת להם להרוג את עצמם, העיקר להרוג גם כמה יהודים ה"י. לצערנו, זה הכל אתו רעיון ומידה רעה, אלא שבדוגמאות האלה זה ברור לכולנו.

מידות אינם תמיד ניכרים במושכל ראשון; הרבה פעמים חייבים להתבונן היטיב עד שמגלים מה באמת מונח מאחורי המעשים והנטיות שלנו. גם אם לא תאמין, [אצל רוב האנשים], כשצץ איזה קושי, יש לך איזה הנאה נסתרת בלהיות 'רחמנות' עוד לפני שעצם הקושי מופיע! אתה חייב להילחם עם זה כל חיך, על ידי שתהיה שמח עד קצה האחרון! (על ידי זה תקיים את מה שכתב הרמב"ם בהל' דעות פרק ב').

סיפור: תלמידי נובהרדוק בביאליסטוק היו באמצע סעודת שבת בחדר אוכל של הישיבה, ופתאום שמעו שהגרמנים ימש"ו כבשו את העיר. זה היה המצב הנורא ביותר שאנחנו יכולים להעלות על דעתנו, ואכן התלמידים התחילו לחשוב מחשבות נוגות. פתאום נכנס רבנו גרשון ליבמן זצ"ל, וראה את המצב העגום. הוא אמר

מיד: "רבתי היום שבת קודש ואסור להיות בצער!" הוא התחיל לשיר 'עוצו עצה ותופר וכו' ועוד שירי בטחון, ומיד הצטרפו אליו כל הבחורים, עד שעדי ראיה אמרו שמי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו! זוהי ההנהגה של מי שבוטח בהשם באמת, שבמקום לרחם על עצמו, הוא שמח עם השם!

ב) הרגשת אשמה??

היה איזה ת"ח שהיה אמור להשגיח על קרובו בבית החולים. באמצע משמרתו, יצא לזמן קצר, והקרוב נפטר ל"ע. הת"ח הרגיש כל הזמן שפשע, והוא לא היה רגוע - שגרם למיתת קרובו. הגה"צ רבי יענקלה גלינסקי זצ"ל בא לנחם אותו בשבעה, ואמר לו: כל מה שהש"ת עושה הוא רק טוב. מי שמאמין בזה, ובוטח בד', אין לו שום הרגשת אשמה, כי הקרוב הזה היה צריך למות בין כך, וזה היה הדבר הטוב ביותר - מבעל הרחמים.

ומה שאתה לא היית אחראי, ויצאת מהחדר - זהו חטא שעליה צריך לחזור בתשובה אבל אין זה שייך למה שהחולה נפטר! יש עוד ענין של הרגשת אשמה שאינה נכונה ואמיתית. היה יהודי שהיה מגיע פעם בשנה לאיזה קהילה קטנה מחוץ לעיר, ותמיד היה מתארח אצל משפחה מסוימת. פעם אחת הוא התיידד עם יהודי אחר מאותה הקהילה, ובאותה השנה, התארח אצלו. המשפחה הראשונה נעלבו מאוד, ובמיוחד כי נהנו מאוד בחברתו. היהודי הנ"ל נשבר מזה ובפרט הרגיש שעבר על דברי חז"ל שלא ישנה אדם מאכסניא שלו (רש"י פ' לך לך). הוא הלך לרבינו גרשון ליבמן זצ"ל. רבי גרשון הוכיח אותו בתקיפות: "אתה לא באמת שבור כי אתה מרגיש שעשית לא טוב, אלא משום שאתה מרגיש שהפסדת כבוד, ע"י מיעוט הקשר עם המשפחה הראשונה! הצער שלך אינו ממקור אמיתי!" ובאמת עי"ז הוא נרגע בהרבה.

בנובהרדוק לימדו: רוב רובו של הצער של אנשים שייך לכבוד המדומה! ועי"ז צריכים לשבת ולומר בניגון של מוסר "הכבוד הוא הבל הבלים, עד שמרגישים שעושה רושם. הכבוד הוא הבל הבלים!... עד שמרגישים שעושה רושם.

קו 'עמודיה שבעה'
0733-587-587

שיעורים ע"פ דרכו של הרה"ג ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל
בהנהגת הבית, בספר 'עמודיה שבעה', ברוח העלון

שמעו ותחי נפשכם
לשמיעת שיעורי
הרה"צ יהודה מנדל שליט"א
בקו 'השגחה פרטית'
02-3011300
או בקו הישיר: 02-3011906

להארות והערות:
050-4154557,
לקבלת הגליון במייל
X7100100@
GMAIL.COM

נהנית מהגליון?

לתרומות:
בירושלים: 0504199693.
בית שמש: (הר"ר יצחק לב ארי הי"ו) 0504121613
בני ברק וקרי"ס: 0504154557
לאמריקה: +13478604298